

REPORTAGE Kinderen en kleinkinderen van Limburgse dwangarbeiders trekken naar Duitsland op zoek naar verhalen

Een theelichtje voor ome Leo

Familie van mannen uit deze regio die in 1944 als dwangarbeider werden gedeporteerd, waren afgelopen dagen in Duitsland op zoek naar antwoorden.

door **Harry Lücker**

Het kerkhof Jammertal in de Duitse stad Salzgitter onder de rook van Hannover telt vijfduizend graven. Allen van buitenlanders die in de Tweede Wereldoorlog als dwangarbeider naar Duitsland werden gedeporteerd en onder miserebele omstandigheden de dood vonden. Op dat kerkhof brandt vandaag een theelichtje bij de steen van Leonardus Maessen uit Hellenaveen die in 1945 de dood vond. 'Ome Leo' heeft bezoek van Wim van Dam (67), de zoon van Leo's zusje. Dat die het graf vond, is puur toeval. Hij liep er als het ware tegenaan. Al gelooft niemand van zijn reisgezelschap op dit moment in toeval. Van Dam krijgt van een reisgenoot een theelichtje om aan te steken. Kippenvel, tranen en ongelooft vechten om voorrang. Iedereen is het erover eens, dit is heel bijzonder.

Van Dam is samen met 61 mensen en de Stichting Deportatie oktober 1944 Noord- en Midden-Limburg naar Duitsland afgereisd. Het zijn kinderen en kleinkinderen van de 2000 mannen die tijdens de zogenaamde kerkrazzia van 8 oktober 1944 na de zondagsmis op verschillende plaatsen in Noord- en Midden-Limburg werden opgepakt en als dwangarbeider naar Duitsland werden gedeporteerd. Het gros werkte in de bieten- en staalfabrieken van Salzgitter. De groep bezoekt de plaatsen waar de mannen

Wim van Dam steekt een theelichtje aan bij het graf van zijn oom Leo.

foto **Maartje van Berkel**

verbleven en werkten. Iedereen heeft zo zijn eigen motief om naar Duitsland af te reizen. Van Dam houdt zich na zijn pensioen intensief bezig met de geschiedenis van zijn familie en is op zoek naar antwoorden. Voor zichzelf en zijn nu 92-jarige moeder die thuis in spanning afwacht. „Het feit dat ik hier ben, geeft haar al rust. Nu kom ik straks ook nog met een verhaal thuis.” Hij is hier eigenlijk om het graf te

zoeken van zijn opa Willem van Kessel. „Opa heeft zich met ome Leo die zijn zwager was bij de Duitsers gemeld nadat hij had gehoord dat zijn 18-jarige zoon Grard bij de razzia was opgepakt. Ze wilden op die jongen passen en hielden hem in Duitsland in leven door hun rantsoen met hem te delen”, zegt Van Dam. Grard overleefde, zijn vader en oom niet. Nadat de fabrieken in Salzgitter in maart 1945 waren stilgevallen door brandstofte-

kort, werd opa Van Kessel gedeporteerd naar het nabijgelegen Hildesheim. Daar overleed hij in een kerkje, ziek en uitgeput. Van Dam bezoekt een dag nadat hij ome Leo vond, het gebouw en tijdens een kerkdienst wordt stilgestaan bij het lot van zijn opa en Limburgse dwangarbeiders. Met het feit dat zijn opa in die chaotische laatste maanden van de oorlog in een masagraf werd begraven en nooit gevonden zal worden, heeft Van

Dam dan al vrede. „Het feit dat ik tijdens deze reis op de plekken ben geweest waar mijn opa heeft gezeten en het kerkje heb bezocht waarin hij is gestorven, is voldoende. Ik ben hier geweest, heb hem niet alleen gelaten en ik kan mijn moeder meer vertellen over zijn tijd hier. Dat geeft mij een fijn gevoel.” In de krant van morgen wordt een uitgebreid verhaal met fotoreportage gebracht over het bezoek van de Stichting Deportatie oktober 1944.